

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Centrālajai Bankai, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai, Reģionu komitejai un Eiropas Investīciju bankai “2021. gada ilgtspējīgas izaugsmes stratēģija””

(COM(2020) 575 final)

(atzinuma papildinājums)

(2022/C 105/27)

Ziņotājs: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Komitejas Biroja lēmums	26.4.2021.
Juridiskais pamats	Reglamenta 32. panta 1. punkts un Reglamenta piemērošanas noteikumu 29. panta a) punkts
Atbildīgā specializētā nodaļa	Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	5.10.2021.
Pieņemts plenārsesijā	20.10.2021.
Plenārsesija Nr.	564
Balsojuma rezultāts (par / pret / atturas)	168/0/1

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) joprojām pauž bažas par to, ka vairumā dalībvalstu nav pietiekamas skaidrības par nacionālo atveseļošanas un noturības plānu (NANP) pārvaldības sistēmām un par to īstenošanas pienākumu sadalījumu starp centrālo, reģionālo un vietējo līmeni. Protams, nav arī pietiekamas skaidrības par to, kādi mehānismi būtu piemēroti pilsoniskās sabiedrības organizāciju (PSO) un sociālo partneru iesaistīšanai nacionālo atveseļošanas un noturības plānu īstenošanas, uzraudzības un pielāgošanas posmos. Tas tika minēts EESK februāra rezolūcijā⁽¹⁾, un, neraugoties uz Komisijas centieniem, situācija nav mainījusies. EESK stingri aicina rūpīgāk izvērtēt šos būtiskos ES atveseļošanas aspektus.

1.2. EESK vērs uzmanību uz nepieciešamību novērtēt atveseļošanas un noturības plānu īstenošanas progresu. Ir vajadzīgi labi uzraudzības rādītāji, jo tie rādīs virzienu attīstības un atveseļošanas turpināšanai. Dalībvalstīm ir pienācīgi jāreaģē uz šo problēmu, un ir vajadzīga drošība, lai iedzīvotājus informētu par nopietnajām grūtībām nākotnē.

1.3. EESK ir pārliecināta, ka nākamā pusgada cikls Eiropas Savienībai būs svarīgs instruments Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM) īstenošanai. Valstu plānos iekļauti divu veidu instrumenti: dalībvalstis var īstenot un veikt radikālas strukturālas pārmaiņas, no vienas puses, ar divkāršu pārkārtošanos un, no otras puses, ar ieguldījumiem un reformām iedzīvotājiem (ģimenēm, darba ņēmējiem, uzņēmējiem u. c.), kurus šī krīze skar tiešāk. EESK uzskata, ka jāņem vērā abas minētās iespējas. Tām ir nepieciešami dažādi instrumenti, un dažreiz tie nevar būt vienādi. Atveseļošana ir nepieciešama, lai ekonomikas sistēmu padarītu noturīgu.

1.4. Covid-19 krīze ir atklājusi dažus visbīstamākos Eiropas trūkumus: rūpniecības koordinācijas politikas nepietiekamību un daudzu produktu un pakalpojumu atkarību no citām ekonomikas jomām. EESK apzinās, ka ir sarežģīti mainīt ieradumus un politiku, kā arī to, ka ir vajadzīgi vairāki gadi, lai sajūtu jaunās politikas reālo ietekmi. Taču, ja Eiropas Savienība vēlas mainīties un atgūties, nevar zaudēt laiku. Izejvielu cenu pieaugums (un grūtības to sadalīt), pusvadītāju trūkums un augstās enerģijas cenas arī liecina par Savienības atkarību no kritiski svarīgiem resursiem. EESK vēlas, lai visas dalībvalstis reāli rīkotos attiecībā uz tādiem ieguldījumiem izglītībā, infrastruktūrā un rūpniecības politikā, kas var palielināt nodarbinātību un mudināt iedzīvotājus sekmēt Eiropas rūpniecību.

⁽¹⁾ Organizētas pilsoniskās sabiedrības iesaiste nacionālajos atveseļošanas un noturības plānos. Kas darbojas un kas ne? (OV C 155, 30.4.2021., 1. lpp.).

1.5. EESK atbalsta ieguldījumus augstas kvalitātes izglītībā, mūžizglītībā un pētniecībā un izstrādē, kas ir būtiski svarīgi, lai veicinātu un papildinātu programmas *Next Generation EU* veicinātās ekonomikas un sociālās pārmaiņas. Ir skaidrs, ka ieguldījumi, kas stiprina veselības sistēmas un sabiedrības veselības politiku sabiedrībās, ko smagi skāra Covid-19 pandēmija, ir būtiski svarīgi. Tie ir jāapvieno ar patiešām spēcīgu rūpniecības politiku, kas var veicināt produktu un pakalpojumu ražošanu un attīstību Eiropā, lai novērstu pilnīgu atkarību no citām ekonomikas jomām.

1.6. EESK uzskata, ka ir pienācis laiks veikt rūpīgu un dziļu pakta reformu. Šajā jaunajā pārskatītajā pusgadā ir vajadzīgs spēcīgs ieteikums un jauns pakts, kas ietver dažas saistošas procedūras un noteikumus konsultācijām ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām un vietējām pašvaldībām. Tādēļ ir jārikojas. Ir pienācis laiks izstrādāt saistošus noteikumus par līdzdalību visos posmos no sagatavošanas līdz īstenošanai, lai novērstu strukturālas problēmas nākotnē.

1.7. EESK uzskata, ka atveseļošanas un noturības plānu galveno prioritāšu īsa analīze liecina par skaidru koncentrēšanos uz zaļā kursa mērķiem. EESK tas neapšaubāmi ir svarīgi, taču pastāv bažas par dažu pasākumu, kas nešķiet pietiekami izstrādāti, īstenošanu un ietekmi. Iedzīvotāji, darba ņēmēji un uzņēmumi ir jāatbalsta šīs pārejas īstenošanā, un mērķrādītāji ir jānosaka skaidri un saprātīgi, lai nepieļautu situāciju, kurā ir iespaidīga politiskā retorika, bet slikta praktiskā īstenošana ar ievērojamiem blakusefektiem, kas nav uzreiz pamanāmi.

1.8. EESK vērs uzmanību uz to, ka gadu gadiem tiek ignorēts viens no vērtīgākajiem Eiropas pusgada procesa rezultātiem. Konkrētām valstīm adresētie ieteikumi faktiski ir iespēja panākt uzlabojumus, un šo ieteikumu pamatā ir konsekventi dati. Dalībvalstīm būtu jāpārvērtē sava attieksme pret šo instrumentu, it īpaši pēc Covid-19 krīzes un, ņemot vērā iespēju, ko Atveseļošanas un noturības mehānisms paver tādu strukturālu reformu īstenošanai (attiecībā uz izglītību, fiskālo politiku, darba tirgu, sociālo aizsardzību saskaņā ar sociālo pilāru un Portu samita ieteikumiem), kas ir būtiskas vairumam dalībvalstu. EESK visnotaļ iesaka dalībvalstīm mainīt savu attieksmi, un pilsoniskās sabiedrības organizācijām vajadzētu būt ļoti aktīvām un procesā piedalīties kā uzraudzītājām.

1.9. EESK arī vērs uzmanību uz dažu dalībvalstu spēju apgūt līdzekļus, par ko liecina to "līdzšinējais veikums". Puse no 2014.–2020. gada daudzgadu finanšu shēmas (DFS) struktūrfondu līdzekļu līdz 2020. gada beigām nebija izlietota, un tie būtu jāizlieto turpmākajos gados. Komisijai, liekot lietā savu pieredzi un datus, būtu jāsusīta brīdinājumi dalībvalstīm un jāpalīdz tām labāk pārdalīt līdzekļus, uzlabojot sadali un grafika ievērošanu. Ir ļoti svarīgi brīdināt dalībvalstis, ka to politiskie lēmumi nedrīkst apdraudēt atveseļošanas procesu un ka ir jāveic daži pasākumi, lai nepieļautu problēmas sistēmā. Runa ir par ne tikai vajadzību nepieļaut birokrātiju, bet arī par vajadzību sniegt pareizo politisko atbalstu efektivitātes paaugstināšanai.

1.10. EESK uzskata, ka neizbēgamais digitalizācijas process, it īpaši saistībā ar veselības aprūpes vai sociālo sistēmu sniegtajiem sabiedriskajiem pakalpojumiem, izraisīs daudzu darbvietu likvidāciju. Minētā digitalizācija var arī radīt problēmas vecāka gadagājuma iedzīvotājiem, kuriem ir mazāka spēja pielāgoties digitalizācijas procesam. EESK vērs uzmanību uz to, ka ir jāizstrādā programmas, kas var reāli atbalstīt iedzīvotājus un atvieglot pārkārtošanu. Dalībvalstīm ir jāiegulda līdzekļi, lai pārkvalificētu cilvēkus, kurus skar šīs pārmaiņas, un ir vajadzīga politiska drosme risināt šo problēmu, kā arī laba saziņa ar iedzīvotājiem, lai skaidrotu viņiem politikas pasākumus un mērķus.

1.11. EESK atzinīgi vērtē iniciatīvu "Atveseļošanas un noturības rezultātu pārskats". EESK uzskata, ka tas būs ļoti svarīgs instruments, kas var veicināt ieguldījumu procesu un radīt mehānismus, kuri Savienībai varētu būt ļoti svarīgi. EESK arī atbalsta ierosināto grafiku, kas paredz, ka Komisija iniciatīvu pieņems līdz septembra beigām⁽²⁾. EESK tomēr uzstāj, ka arī pilsoniskās sabiedrības organizācijām ir jāpiedalās šajā procesā. Tas nav atpazīstamības jautājums. Tas ir modrības jautājums, un EESK arī aicina pievērst uzmanību nepieciešamībai dod pilsoniskās sabiedrības organizācijām iespēju veikt šo uzdevumu un sagatavot tās šī uzdevuma veikšanai. Nav jēgas aicināt pilsoniskās sabiedrības organizācijas rīkoties, ja tās nav gatavas vai tām nav līdzekļu aktīvai rīcībai. Tas ir ļoti būtisks pilsoniskās sabiedrības organizāciju pienākums un iespēja.

(2) Atveseļošanas un noturības rezultātu pārskats un kopīgi rādītāji, deleģēta akta projekts: "Atveseļošanas un noturības rezultātu pārskats – kopīgi rādītāji un detalizēti elementi".

2. Vispārīgas piezīmes

2.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas publicēto paziņojumu "Ekonomikas politikas koordinēšana 2021. gadā: pārvarēt Covid-19 krīzi, atbalstīt atveseļošanu un modernizēt mūsu ekonomiku" ⁽³⁾. Pasaule saskaras ar lielu krīzi, kas, šķiet, apdraud visus atveseļošanas plānus un stratēģijas. Tomēr Eiropas noturībai un spēkam ir jāgūst virsroka, ja vēlamies saglabāt Eiropas Savienību.

2.2. Eiropas Savienība ir veikusi nepieredzētas darbības, lai apkarotu Covid-19 pandēmiju, mazinātu krīzes ietekmi un nostādītu ekonomiku uz stabilas, ilgtspējīgas un iekļaujošas izaugsmes ceļa. Tomēr joprojām ir daudz neskaidrību par veselības politikas efektivitāti, tā kā krīze ir nopietni ietekmējusi iedzīvotāju uzticību, kas ir būtiska ekonomikas un sociālajai atveseļošanai. Mērķis vakcinēt vairāk nekā 70 % Eiropas iedzīvotāju būtiski ietekmēs iedzīvotāju uzticību, un EESK atzinīgi vērtē starp dalībvalstīm veikto koordināciju šī mērķa sasniegšanai. EESK arī vērš uzmanību uz nepieciešamību skaidrot iedzīvotājiem to, ka šie sasniegumi ir svarīgi bet joprojām ir vajadzīga piesardzība, jo ar šiem pasākumiem varētu nepietikt, lai pilnībā apturētu veselības krīzi.

2.3. Dalībvalstīm dotā iespēja iesniegt nacionālos atveseļošanas un noturības plānus ir milzīgs faktors, kam ir jābūt prioritāram. EESK ir stingri pārliecināta, ka pilsoniskās sabiedrības organizācijām var būt izšķiroša nozīme minēto plānu īstenošanā un uzraudzībā. Visām dalībvalstīm tas ir skaidri jāsaprot. Kā minēts EESK rezolūcijā: "EESK uzskata, ka visu pārstrukturēšanas procesa reformu pamatā jābūt ES pamatprincipiem: cilvēktiesību un sociālo tiesību aizsardzībai, demokrātiskajām vērtībām un tiesiskumam. Ar ANM saistītie ieguldījumi jāorientē uz to, lai atraisītu visu vienotā tirgus potenciālu, stiprinātu ES ekonomisko noturību, sasniegtu ANO ilgtspējīgas attīstības mērķus (IAM), radītu aprītes ekonomiku, vēlākais līdz 2050. gadam Eiropas Savienībā panāktu klimatneitralitāti, stimulētu inovāciju un modernizāciju, kas saistītas ar ekonomikas un sabiedrības digitalizāciju, un garantētu Eiropas sociālo tiesību pilāra efektīvu īstenošanu ar mērķi nodrošināt sociālo kohēziju, izskaust nabadzību un mazināt nevienlīdzību ⁽⁴⁾."

2.4. *NextGenerationEU* 750 miljardu EUR vērtībā (pašlaik ir izmantoti 500 miljardi EUR) ir svarīgs ES instruments, ar ko veicināt investīcijas un atveseļošanu, lai ES no pašreizējās krīzes izkļūtu spēcīgāka un noturīgāka.

2.5. EESK uzskata, ka Eiropas sociālo tiesību pilāra rīcības plānā ir izklāstītas konkrētas darbības sociālās dimensijas stiprināšanai visās ES politikas jomās, un tas palīdzēs nodrošināt iekļaujošu atveseļošanu.

2.6. EESK arī apstiprina savu nostāju, ka vides ilgtspēja, produktivitāte, vienlīdzīga un taisnīga sadale un makroekonomiskā stabilitāte arī turpmāk ir ES ekonomikas programmas vadošie principi. Neraugoties uz visām problēmām, zaļais kurss joprojām ir ilgtermiņa prioritāte, un Eiropai ir jāizmanto iespēja uzņemties vadību šī jautājuma risināšanā.

2.7. EESK ir pārliecināta, ka politikas efektīvas koordinācijas nodrošināšana Eiropas pusgadā joprojām ir izšķirošs nosacījums, lai pēc pandēmijas ES ekonomikā atsāktos spēcīgāka, ilgtspējīga un iekļaujoša izaugsme. To EESK ir norādījusi pēdējo mēnešu laikā, un tā joprojām ir prioritāte.

2.8. EESK uzskata, ka kopumā organizētas pilsoniskās sabiedrības līdzdalība dalībvalstīs joprojām ir nepietiekama. Organizācijas tikušas informētas un daudzos gadījumos uzklausītas; taču tam ir tikai daži konkrēti rezultāti. Lielākajā daļā dalībvalstu, izņemot tikai dažas, nav notikusi efektīva apspriešanās, kas būtiski grozītu sākotnējos valdības priekšlikumus.

3. Īpašas piezīmes

3.1. Pateicoties ES un valstu līmenī veiktajiem pasākumiem, pandēmijas ietekme uz Eiropas darba tirgiem ir bijusi ierobežota. Tomēr Eiropas Savienībā joprojām ir atšķirīgi viedokļi un situācijas. EESK uzskata, ka ir jāizmanto diferencētas pieejas, lai nodrošinātu to dalībvalstu atveseļošanu, kuras no krīzes cieš vairāk nekā citas.

⁽³⁾ COM(2021) 500 final, 2.6.2021., Ekonomikas politikas koordinēšana 2021. gadā: pārvarēt Covid-19 krīzi, atbalstīt atveseļošanu un modernizēt mūsu ekonomiku.

⁽⁴⁾ Organizētas pilsoniskās sabiedrības iesaiste nacionālajos atveseļošanas un noturības plānos. Kas darbojas un kas ne? (OV C 155, 30.4.2021., 1. lpp.).

3.2. EESK piekrīt viedoklim, ka ekonomikas politikai arī 2021. un 2022. gadā jābūt atbalstošai. Dalībvalstīm jāaicina milzīga cīņa, kas nebūt nav beigusies. Eiropas Savienībai ir jāgūst virsroka un jāsaprot, ka būs vajadzīgs laiks, lai atveseļošanas plānu ietekme kļūtu jūtama, un ka, lai gūtu rezultātus, ir vajadzīga noturība. EESK īpaši aicina izstrādāt īstermiņa un vidēja termiņa stratēģijas, lai pienācīgi novērstu krīzes negatīvo ietekmi un turpmākajos gados panāktu spēcīgu un ilgtspējīgu izaugsmi.

3.3. Pastāv interesanta tendence, saskaņā ar kuru Eiropas iedzīvotāji tiecas ietaupīt vairāk. Šai tendencei vajadzētu būt arī pozitīvai iespējai veicināt privāto un publisko ieguldījumu apvienojumu, kas var būtiski ietekmēt ekonomikas atveseļošanu un sociālos apstākļus. EESK aicina veikt konkrētus pasākumus šajā jomā un uzskata, ka Komisijai būtu jānodrošina visas dalībvalstis pieņemt stingru fiskālo politiku. Radošums ir vajadzīgs, lai pieņemtu stratēģijas šo ietaupījumu pārvēršanai viedos ieguldījumos, un par to ir jāuzņemas kopīga atbildība valdībām, ieinteresētajām personām un finanšu iestādēm.

3.4. EESK ar grupas "Eiropas pusgads" aktīvu atbalstu un līdzdalību plāno nākamajos mēnešos izstrādāt savu nākamo rezolūciju, kurā tiks ņemti vērā viedokļi, ko pauduši šajā grupā pārstāvētās un šim nolūkam izveidotās 3 locekļu delegācijas no 27 dalībvalstīm, un sekot pilsoniskās sabiedrības līdzdalībai īstenošanas procesā, vienlaikus no pilsoniskās sabiedrības viedokļa analizējot politikas saturu. Pašlaik ir vērojami tikai nelieli uzlabojumi, un galvenokārt runa ir par oficiālām informatīvām sanāksmēm, kurām ir ļoti ierobežotas iespējas ietekmēt plānus.

3.5. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas pozitīvāk raugās uz to, ka valdības varētu izmantot līdzekļus ieguldījumu veicināšanai, nevis izaugsmi veicinošu reformu atbalstīšanai, un daudzi locekļi uzskata, ka viņu pārstāvēto valstu nacionālajiem atveseļošanas un noturības plāniem trūkst vērienīguma vai apņēmības attiecībā uz reformām, savukārt citi pauž kritiku par to, ka trūkst papildu ieguldījumu, kas nebija paredzēti jau pirms Covid-19 krīzes.

3.6. Eiropa saskārās ar milzīgām grūtībām Covid-19 krīzes laikā, un tā parādīja, ka Savienībai ir būtiskas vājās vietas, proti, rūpniecības koordinācijas politikas nepietiekamība un daudzu produktu un pakalpojumu atkarība no citām ekonomikas zonām. Šis fakts ir jārisina koordinēti, lai atvieglotu atveseļošanu. Pienācīga rūpniecības politika ir vajadzīga vairāk nekā jebkad agrāk, un ir pienācis laiks rīkoties. Izejvielu cenu pieaugums arī liecina par ES atkarību no kritiski svarīgiem aktīviem. EESK vēlas, lai visas dalībvalstis reāli rīkotos attiecībā uz tādiem ieguldījumiem izglītībā, infrastruktūrā un rūpniecības politikā, kas var palielināt nodarbinātību un mudināt iedzīvotājus sekmēt Eiropas rūpniecību.

3.7. Lielākā daļa pilsoniskās sabiedrības organizāciju (71 %) uzskata, ka to iesaiste nacionālo atveseļošanas un noturības plānu izstrādē svārstījās no nepietiekamas līdz ļoti ierobežotai.

3.8. EESK uzskata, ka digitalizācijas procesam ir būtiska loma ekonomikas un sabiedrības stimulēšanā, taču dalībvalstīm ir reāli nepieciešams izstrādāt programmas un piešķirt resursus, lai novērstu šķēršļus šim procesam, it īpaši attiecībā uz dažām iedzīvotāju grupām – gados vecākiem cilvēkiem un mazkvalificētiem cilvēkiem. Tāpēc prioritāte ir nepieciešamība izstrādāt tādas IT programmas, kuru ietekme ir saistīta ar programmatūru, kas var dot labumu visiem iedzīvotājiem. Digitalizācijai – jā. Taču ne par katru cenu.

3.9. EESK ir ļoti gandarīta par Komisijas iniciatīvu "Atveseļošanas un noturības rezultātu pārskats". Tas ir nozīmīgs solis, lai uzraudzītu atveseļošanas un noturības plānu īstenošanu, un EESK uzskata, ka tā ir iespēja veicināt ieguldījumu procesu un izveidot mehānismus, kas Savienībai varētu būt ļoti svarīgi. Arī šajā procesā izšķiroša loma var būt pilsoniskās sabiedrības organizācijām, un tās ir gatavas sadarboties.

4. Atveseļošanas plāni un dažādās pieejas

4.1. EESK uzskata, ka, ciktāl tas attiecas uz pašreizējo regulējumu, dalībvalstu ilgtspējīgas un iekļaujošas izaugsmes un fiskālās bilances politikai ir jābūt prioritārai. Nepieciešamība pielāgoties jaunam posmam, tiklīdz Covid-19 pandēmijas radītais apdraudējums veselībai būs novērsts, ir acīmredzama. Ir jāmeklē alternatīva pārmērīgai nelīdzsvarotībai kā vienīgajai iespējai pēc parāda un deficīta milzīgā pieauguma dalībvalstīs. EESK uzskata, ka ir pienācis laiks fiskālās pārvaldības sistēmas radikālai un dziļai reformai un stingri brīdina, ka nevajadzētu atgriezties pie "vecajiem" fiskālajiem noteikumiem. Mums ir vajadzīgs spēcīgs ieteikums jaunajam pārskatītajam pusgadam un jaunam paktam, kas ietvertu dažas saistošas procedūras un noteikumus konsultācijām ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām un vietējām pašvaldībām, un tāpēc ir jārikojas. Ir pienācis laiks formulēt saistošus noteikumus par iesaisti visos posmos – no sagatavošanas līdz īstenošanai –, un dalībvalstīm ir jāapsver jauni mērķi deficīta samazināšanai, galveno uzmanību pievēršot izaugsmei un arī pārvaldībai.

4.2. Steidzami ir jāmodernizē fiskālā un ekonomikas sistēma, jāīsteno uz labklājību vērsta nostāja un jāīsteno “zelta likums”. Komisija tagad raugās arī uz izdevumiem, kā arī – ļoti pamatoti – uz ieņēmumiem. EESK iesaka darbaspēka nodokļus pārvirzīt uz vides nodokļiem, vienlaikus pievēršoties arī regresīvai pieejai un neapgrūtinot tās māsaimniecības, kurām ir zemi ienākumi. EESK arī prasa apkarot nodokļu agresīvu plānošanu un krāpšanu, jo tas varētu apdraudēt ekonomikas un fiskālo atveseļošanas dalībvalstīs un Eiropas Savienībā kopumā. Virzībai uz priekšu šajā jomā ir vajadzīga pārdomāta pieeja, kā arī lielāka konverģence Savienībā. Arī monetārajā un fiskālajā politikā, iespējams, ar progresīviem vides nodokļiem, jābūt iespējai pakāpeniski samazināt nodokļus. Ir skaidrs, ka nodokļu konkurence ar trešām valstīm, nevis ES iekšienē, var radīt atšķirību.

4.3. EESK norāda uz faktu, ka papildus pandēmijai pastāv arī spiediens uz izejvielu cenām. Ir vajadzīga liela rūpība, lai risinātu šo jautājumu. EESK tic godīgai konkurencei un atbalsta vajadzību nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus, tomēr norāda, ka situācija kļūst nopietna un var radīt nopietnu kaitējumu visai Eiropas Savienībai. Pēdējo mēnešu laikā izejvielu cenas ir palielinājušās apmērā no 30 % līdz 120 % un spiediens nemazinās.

4.4. NANP atklāj atšķirīgus dalībvalstu uzskatus par katras ekonomikas atveseļošanu un katru sociālo situāciju. Tas arī liecina par nevienlīdzību dalībvalstīs. EESK aicina īstenot koordinētāku politiku, kas spētu stiprināt Eiropas Savienību. Ir vajadzīga sadarbība starp dalībvalstīm, un, lai izvairītos no kļūdām, varētu veikt “labas prakses” apmaiņu. Tādi sektori kā piemēram tūrisms un apstrādes rūpniecība cita starpā ir cietuši visvairāk, un to pārņemšanai citā līmenī būtu jābūt prioritātei. Tas būs ļoti svarīgi darbvieta radīšanā un darbaspēka pielāgošanā reālajām ekonomikas vajadzībām, kā arī pilsoniskās sabiedrības organizāciju iesaistīšanā īstenošanas procesā.

4.5. EESK pauž bažas par to, ka dažas dalībvalstis līdz šim lielā mērā ignorējušas Komisijas konkrētām valstīm adresētos ieteikumus, tādējādi radot skepsi par iespējamu attieksmes maiņu nākotnē. Turklāt ir jāapšaubā atsevišķu dalībvalstu spēja apgūt līdzekļus un ar ANM saistīto ieguldījumu pārveidojošā ietekme, un tāpēc rodas šaubas par to iespējamo lietderību un efektivitāti. Tāpēc EESK uzstāj, ka ir vajadzīga cieša uzraudzība.

4.6. EESK uzskata, ka nacionālo atveseļošanas un noturības plānu īstenošana nedrīkst būt formāla, bet tai vajadzētu atbilst šā instrumenta patiesajam garam: pilsoniskās sabiedrības organizāciju loma ir jāatzīst un konsultācijām jānotiek publiskos forumos, nevis aiz slēgtām durvīm.

4.7. Covid-19 krīze izgaismoja un saasināja ilgi pastāvējušas atšķirības mūsu sabiedrībā, un visneaizsargātākās grupas bieži vien ir cietušas visvairāk. Covid-19 infekcijas visvairāk ir skārušas vistrūcīgākos cilvēkus, un uz vairākām sabiedrības grupām bieži vien gulstas krīzes apkaršanas pasākumu galvenais smagums. Krīzes rezultātā neproporcionāli lielākais nodarbinātības kritums bija vērojams mazkvalificētu personu un/vai jauniešu vidū. Turklāt daudziem ir bijuši nopietni traucējumi izglītības ieguvē. Paeaug nevienlīdzības risks attiecībā uz mazkvalificētākām iedzīvotāju grupām.

5. Vienotais tirgus kā eiropeiskās dzīvesziņas spēks

5.1. Covid-19 krīze bija jūtama visās dalībvalstīs, taču tās ietekme bija atšķirīga. Koordinēta pieeja vakcinācijai ļāva Eiropas Savienībai sasniegt ļoti labus rezultātus. Mērķis vakcinēt 70 % Eiropas Savienības iedzīvotāju bija milzīgs uzdevums, un ES reakcija bija ļoti pozitīva. Neraugoties uz dažām problēmām (kas šādā projektā ir gaidāmas), tas izdevās veiksmīgi un bija labs piemērs “mierā projektam”, ko ES pārstāv kopš tās pirmsākumiem.

5.2. Vairāk nekā jebkad agrāk vienotā tirgus un tā integrācijas jautājumiem ir jābūt prioritātei un ir jāizvairās no politiskiem strīdiem. Politiskā retorika, kas ir sastopama dažās dalībvalstīs un kas apdraud vienoto tirgu, ir pretrunā faktiem: tikai ar spēcīgu Eiropas Savienību un saskaņotu pieeju ir bijis iespējams tik īsā laikā apspriest un sagatavot atveseļošanas un noturības plānus. Komunikācija ir būtiski svarīga, lai veicinātu Eiropas vērtības, un vienotais tirgus ir daļa no šī procesa. Visiem Eiropas iedzīvotājiem būtu jāgūst labums no iekšējā tirgus, lai viņi varētu būt lepni par Eiropas spēju reaģēt uz krīzi, neraugoties uz visām grūtībām saistībā ar uzdevumu veidot koordinētu reakciju uz krīzi.

5.3. EESK saprot, ka dalībvalstis attiecībā uz veselības situāciju izmantoja atšķirīgu pieeju, taču uzsver arī to, ka pēc vakcinācijas procesa vairāk jāveicina koordinācija un labas prakses. Eiropas Savienībai ir jāizmanto savas priekšrocības, it īpaši iedzīvotāju brīva pārvietošanās, kā arī produktu un kapitāla brīva aprīte. EESK vēlas atbalstīt šo brīvību, neapdraudot dalībvalstu veselības sistēmas, un tas ir iespējams tikai tad, ja tiek koordinēts vienotais tirgus. Dalībvalstis jau vairākkārt vēsturē ir apliecinājušas, ka tas ir iespējams. Tagad ir laiks labai atbildes reakcijai.

5.4. EESK iestājas par vienoto tirgu un tā sniegtajām iespējām apvienojumā ar spēcīgu sociālo tirgu, kas ir būtisks un kas ir Savienības raksturīga iezīme. Tas ir sasniegums, kas ir jāaizsargā.

6. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas par atveseļošanas plāniem

6.1. EESK uzsver, ka pilsoniskās sabiedrības organizāciju iesaistīšanai ir izšķiroša nozīme ekonomikas atveseļošanā, jo īpaši tāpēc, ka ir jāatzīst, ka ārkārtas atveseļošanas pasākumus gan valstu, gan ES līmenī varētu padarīt par pastāvīgiem.

6.2. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas atbalsta investīcijas izglītībā, mūžizglītībā, pētniecībā un izstrādē, kas ir būtiski nepieciešamas, lai virzītu un papildinātu ekonomiskās un sociālās pārmaiņas, ko veicina *NextGenerationEU*, kā arī investīcijas, kas stiprina veselības sistēmas un sabiedrības veselības politiku sabiedrībās, kuras smagi skāra Covid-19 pandēmija. Vietējām organizācijām vairāk nekā jebkad ir spējas un pienākums norādīt un ierosināt veidus, kā risināt reālās problēmas, un dalībvalstīm ir jābūt drosmei tās iesaistīt lēmumu pieņemšanas procesā. EESK pieprasa šādu pieeju galvenokārt tāpēc, ka gadu desmitiem krātā pieredze un zināšanas ir devušas ļoti labus rezultātus dažādu jautājumu risināšanā.

6.3. Krīzes laikā pilsoniskās sabiedrības organizāciju viedoklis ir svarīgāks nekā jebkad agrāk – ne tikai šo organizāciju pieredzes dēļ, bet galvenokārt tāpēc, ka tām ir tieša saikne ar reālo situāciju, kas ir būtiski svarīgi, lai uzraudzītu un īstenotu politiku, kurai ir reāla ietekme.

Briselē, 2021. gada 20. oktobrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Christa SCHWENG*